

หนังสือประกอบการเรียนการสอนนิสิตวิชาวาดเส้นฉบับสมบูรณ์

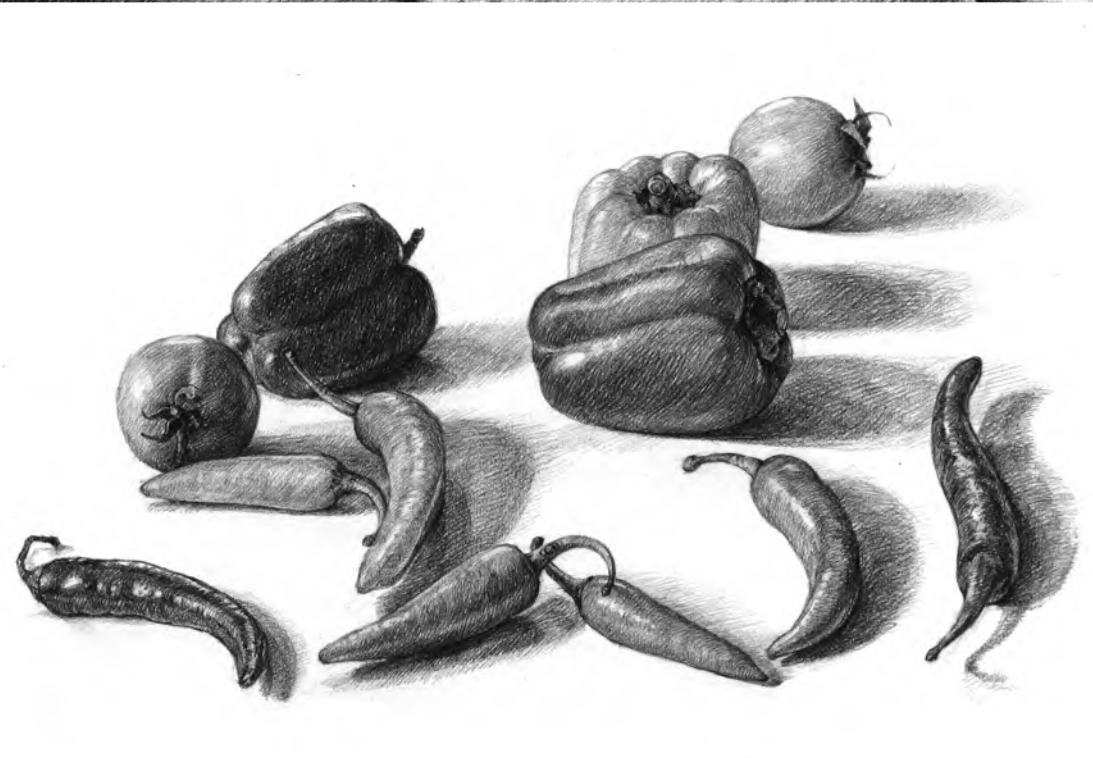
วาดเส้น พื้นฐาน

อนันต์ ประภาโส

ศบ. (มหาวิทยาลัยศิลปากร) คม. (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

เหมาะสำหรับการเรียนการสอน
ชั้นปวช. ปวส. อุดมศึกษา
นักเรียนสายสามัญที่ต้องการ
ศึกษาต่อด้านศิลปะ & ออกแบบ
และผู้สนใจศิลปะทั่วไป

อนันต์ ประทีป
พ.ศ. ๒๕๖๖

อนันต์ ประทีป

ศบ.(มหาวิทยาลัยศิลปากร) ศบ.(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

วาดเส้นพื้นฐาน

อนันต์ ประภาโส

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

อนันต์ ประภาโส

วาดเส้นพื้นฐาน ,--กรุงเทพฯ : สิปประภา, 2553

184 หน้า

1. การวาดเส้น 2. การวาดเขียน I. ชื่อเรื่อง

741

ISBN 978-616-7133-04-1

บรรณาธิการอำนวยการ : อนันต์ ประภาโส

บรรณาธิการบริหาร : ศรินยา พรหมคำ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ภูษิต รอดดารา

กองบรรณาธิการ : ธนกร เนียมศิริ

ภาพประกอบ : ธนวัฒน์ เกียรติกังวานไชย, ประภาศิต กลิ่นธรรมเสน, ปุณณภพ บุญเกต, อธิจิต อารักษ์เทียรงาม, มวงมาศ เจริญผล, สามารถ เต็มรัตน์, สุภาภรณ์ สุขประเสริฐ, ไสทัย รัตนกลีกร, อนันต์ ประภาโส, อาชวัน เล็กเจริญสุข

ศิลปกรรม : สมาร์ทเฮด กรู๊ป

พิสูจน์อักษร : รัตนวลี คำแก้ว

พิมพ์ที่ : บริษัท เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด

สำนักพิมพ์ สิปประภา

31/213 หมู่บ้านพฤษภาวิไลเลข 1 ต.บึงคำพร้อย อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12150

โทรศัพท์ 02-192-3060 โทรสาร 02-192-3280 www.sipprapa.net

จัดจำหน่ายโดย

สายส่งสุขภาพใจ บริษัท บู้ค ไทม์ จำกัด

14/350 หมู่ 10 ถนนพระราม 2 ซอย 38 แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150

โทรศัพท์ 02-415-2621, 02-415-6797 โทรสาร 02-416-7744 www.booktime.co.th

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์

คำนำ

เมื่อปี พ.ศ.2532 ผู้เขียนได้จัดพิมพ์หนังสือ **วาดเส้นแอนทราซ** ขึ้นเป็นครั้งแรก และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี กล่าวคือนักเรียนนักศึกษาได้ใช้ประกอบการศึกษากันอย่างแพร่หลายจนต้องพิมพ์ซ้ำหลายครั้งจนเพลทชำรุด

เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่มีหนังสือวาดเส้นที่เป็นตัวอย่างในการเตรียมสอบที่ชัดเจน หนังสือ **วาดเส้นแอนทราซ** จึงเปรียบเสมือนกุญแจไขประตูไปสู่การศึกษาวาดเส้นของนักเรียนและครูอาจารย์ทั่วประเทศ

ต่อมาผู้เขียนได้วางแผนจัดทำหนังสือ **วาดเส้น** ขึ้นมาใหม่ ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และมีจำนวนหน้ามากขึ้น มีการใช้ภาพวาดใหม่ทั้งหมด อีกทั้งยังบรรจุเนื้อหาสาระที่เป็นวิชาการไว้ด้วย โดยได้จัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ.2537 และมีการปรับปรุงและพิมพ์ซ้ำอีกหลายครั้ง ได้รับความนิยมในหมู่นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์อย่างกว้างขวาง จนกระทั่งปี พ.ศ.2551 จึงหยุดการผลิตลง (เนื่องจากเพลทชำรุด)

ตลอดระยะเวลา 20 ปี หนังสือ **วาดเส้น** ได้ทำหน้าที่ให้ความรู้กับนักเรียนนักศึกษามาหลายรุ่น ในระหว่างนั้นผู้เขียนได้จัดทำหนังสือ **วาดเส้นภาพคน** ขึ้น โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการวาดภาพคนเป็นการเฉพาะ ทั้งภาพคนเหมือน และ ภาพคนเต็มตัว เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาการวาดเส้นอย่างเป็นระบบและเป็นหมวดหมู่ชัดเจนตามความต้องการของผู้ศึกษา

หนังสือ **วาดเส้นพื้นฐาน** เล่มนี้ ผู้เขียนตั้งใจจะให้ เป็นหนังสือที่สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยได้วางกรอบการศึกษาเอาไว้ที่หัวข้อ **หุ่นนิ่ง** เท่านั้น เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนการสอนในระดับ **พื้นฐาน** ที่สามารถเรียนจบได้ในเวลาประมาณ 16 สัปดาห์ (1 ภาคเรียน) และแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็น 2 ภาค คือ ทฤษฎี และ ปฏิบัติ

ข้อแนะนำสำหรับครูอาจารย์ : สามารถใช้เนื้อหาในภาคทฤษฎีบรรยายสรุปให้ผู้เรียนฟังทุกครั้งประมาณ 30 นาที จากนั้นจึงสั่งงานให้ปฏิบัติโดยใช้เวลาประมาณ 2.30 ชั่วโมง (รวม 3 ชั่วโมง)

ในครั้งถัดมา ผู้สอนทำการวิจารณ์ผลงานงานในครั้งก่อนและเสนอแนะ จากนั้นจึงบรรยายทฤษฎีอีก 30 นาที ก่อนสั่งงานในภาคปฏิบัติ

ผู้สอนควรอ่านหนังสือให้จบทั้งเล่ม แล้วแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นจำนวนครั้งตามตารางสอนที่วางไว้

ข้อแนะนำสำหรับผู้ศึกษาด้วยตัวเอง : ควรอ่านหนังสือเล่มนี้ให้เข้าใจตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้ายอย่างน้อย 1 ครั้ง จากนั้นกลับมาเริ่มต้นอ่านซ้ำแล้วทำตามข้อแนะนำในแต่ละบท ทำซ้ำจนกว่าจะเข้าใจแล้วจึงขึ้นบทใหม่

เมื่ออ่านและปฏิบัติตามจนจบเล่มแล้วให้นำผลงานไปให้ผู้รู้ช่วยวิจารณ์ หากผลงานยังไม่ดีพอให้กลับไปเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง

การอ่านและฝึกซ้ำ ๆ จะทำให้มีความเข้าใจมากขึ้น และทักษะฝีมือก็จะพัฒนาตามไปด้วย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่รักและสนใจศิลปะทุกคน

อนันต์ ประภาส

กุมภาพันธ์ 2553

ลำลูกกา ปทุมธานี

สารบัญ

ภาคทฤษฎี

บทที่ 1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการวางแผน	5
บทที่ 2	องค์ประกอบของการวางแผน	16
บทที่ 3	การจัดท้าว	30
บทที่ 4	วัสดุ อุปกรณ์	34

ภาคปฏิบัติ

บทที่ 5	การฝึกทักษะเบื้องต้น	39
บทที่ 6	การร่วมท้าว	47
บทที่ 7	การแรเงา	61
บทที่ 8	การวาดรูปทรงเรขาคณิต	67
บทที่ 9	การวาดท้าววัตถุต่างๆ	100
บทที่ 10	การวาดท้าวหุ่นนิ่ง	147
บรรณานุกรม		182
ประวัติผู้เขียน		183

บทที่ 1 : ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการวาดเส้น

วาดเส้นคืออะไร

การวาดเส้น (Drawing) คือการสื่อความหมายวิธีหนึ่งของมนุษย์ เป็นการนำเสนอความคิดของผู้วาดไปสู่ผู้ดู ด้วยกระบวนการทางการวาด, ชูด, ขีด, เขียน, ลากเส้นให้เกิดเส้นหรือร่องรอยด้วยวัสดุอย่างใดอย่างหนึ่งลงบนวัสดุอีกอย่างหนึ่ง เพื่อการสื่อความหมาย, ทำเครื่องหมาย, บันทึกประสบการณ์ หรือจินตนาการ, แสดงออกให้ปรากฏซึ่งความคิด, ความศรัทธา หรือเพื่อเป็นหลักฐานบางอย่าง โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ ที่ง่ายที่สุดที่จะหาได้ในขณะนั้น เช่น ก้อนหิน, ถ่านไม้, เปลือกไม้, เลือดสัตว์, หรือแม้แต่มือเปล่า

การวาดเส้นหรือขีดเขียนให้เกิดร่องรอยต่าง ๆ ถือว่าเป็นกิจกรรมการแสดงออกทางธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อการถ่ายทอดของความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และนอกจากนั้นยังใช้เป็นภาษาในการสื่อสารของมนุษย์

ในทางวิชาการ การวาดเส้นถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในขบวนการสร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์ผลงานทุกแขนงจะต้องใช้กรรมวิธีวาดเส้นเป็นขั้นตอนแรกในการถ่ายทอดสิ่งที่อยู่ในความคิดให้เป็นรูปธรรมก่อนที่จะพัฒนาไปสู่การนำเสนอในสาขาต่าง ๆ ของตน ตัวอย่างเช่น

จิตรกร ต้องร่างภาพความคิดของตนอย่างคร่าว ๆ ก่อนที่จะมีการเพิ่มเติมตัดทอนให้ลงตัว เมื่อได้ภาพร่างที่ชัดเจนตรงกับความคิดและความรู้สึกแล้วจึงลงมือเขียนด้วยสี

ประติมากร ต้องจัดสรรรูปทรง ปริมาตร ที่วางให้ลงตัวด้วยวิธีการ “ร่างภาพ” ก่อนที่จะขึ้นรูปด้วยดินหรือแกะสลักให้เป็นรูปทรงตามจินตนาการ

สถาปนิก ต้องร่างแบบที่อยู่ในความคิดของตนในชัดเจนถูกต้องทั้งด้านความงาม สัดส่วน และประโยชน์ใช้สอยของอาคารเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรับรู้และทำความเข้าใจงานสร้างสรรค์ของตนก่อนที่จะให้ช่างนำไปสร้างเป็นงานสำเร็จ

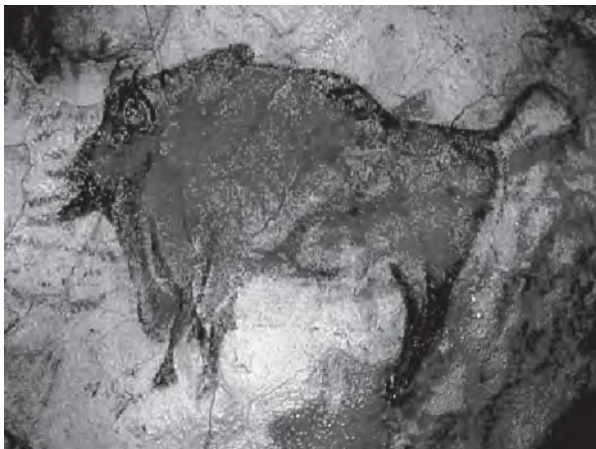
ในวิชาการแพทย์ นักศึกษาแพทย์ต้องอาศัย “ภาพวาด” ในการศึกษาสรีระของมนุษย์ให้ละเอียดถี่ถ้วนก่อนจะไปศึกษาจากของจริง

นักออกแบบ ต้องทำภาพร่างความคิดครั้งแล้วครั้งเล่าก่อนที่จะนำไปสร้างเป็นผลงานจริง เพื่อสนองประโยชน์ให้สอดคล้องตามความต้องการ

ในงานจิตรศิลป์ ศิลปินสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานวาดเส้นไปสู่ความสมบูรณ์ และมีคุณค่าทางศิลปะ จนถึงเป็นผลงานศิลปะชิ้นหนึ่งได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการสร้างสรรค์ด้วยวัสดุชนิดอื่น ขอเพียงศิลปินมีความรู้ความเข้าใจในศิลปะอย่างถ่องแท้ และมีความคิดสร้างสรรค์ก็สามารถสร้างผลงานวาดเส้นให้มีสุนทรียภาพได้

ความเป็นมาของการวาดเส้น

การใช้เส้น มีมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ ก่อนจะมีประวัติศาสตร์ขึ้นในโลก ตั้งแต่มนุษย์เริ่มมีวิวัฒนาการขึ้น หลักฐานสำคัญของการใช้เส้นเพื่อสื่อสารของมนุษย์พบใน ถ้ำอัลตามิรา ประเทศสเปน และถ้ำลาสโค ประเทศฝรั่งเศส สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ได้ใช้กิ่งไม้ ใช้เลื่อยสัตว์ ก้อนหิน กระดูกสัตว์ ฯลฯ ชูดขีดแกะ ลาก บนผนังถ้ำให้เกิดร่องรอย เกิดเป็นสัญลักษณ์ เป็นภาษาของเขาขึ้นมา เป็นภาพวาดรูปมนุษย์ สัตว์ ต้นไม้ อารูธ ฯลฯ นับเป็นการบันทึกเรื่องราวและการสื่อสารยุคแรก ๆ ของมนุษย์ ต่อมาได้มีการค้นพบการวาดเส้น การแกะสลักสัญลักษณ์ในที่ต่าง ๆ อีก เช่น บนกระดูกสัตว์ บนเปลือกไม้ที่ถูกอัดฝังแน่นอยู่นาน จนกลายเป็นฟอสซิล รวมถึงบนหินและโลหะอีกด้วย สิ่งเหล่านี้คือวิวัฒนาการของการวาดเส้นยุคแรก ๆ จนกระทั่งมนุษย์มีกระดาษใช้ เชื่อกันว่าจีนเป็นประเทศแรกที่ผลิตกระดาษขึ้นมา ก่อนหน้านี้ชาวจีนจะเขียนอักษรและภาพลงบนไม้ไผ่เป็นซี่ ๆ แล้วเก็บม้วนเป็นตำรา ภายหลังเมื่อคิดผลิตกระดาษได้ก็ใช้หมึกบันทึกเรื่องราวลงบนกระดาษ และวิวัฒนาการมาจนถึงการพิมพ์ภาพ ซึ่งเชื่อกันอีกว่า ชาวจีนเป็นชาติแรกที่คิดวิธีการพิมพ์ขึ้นมาในโลก

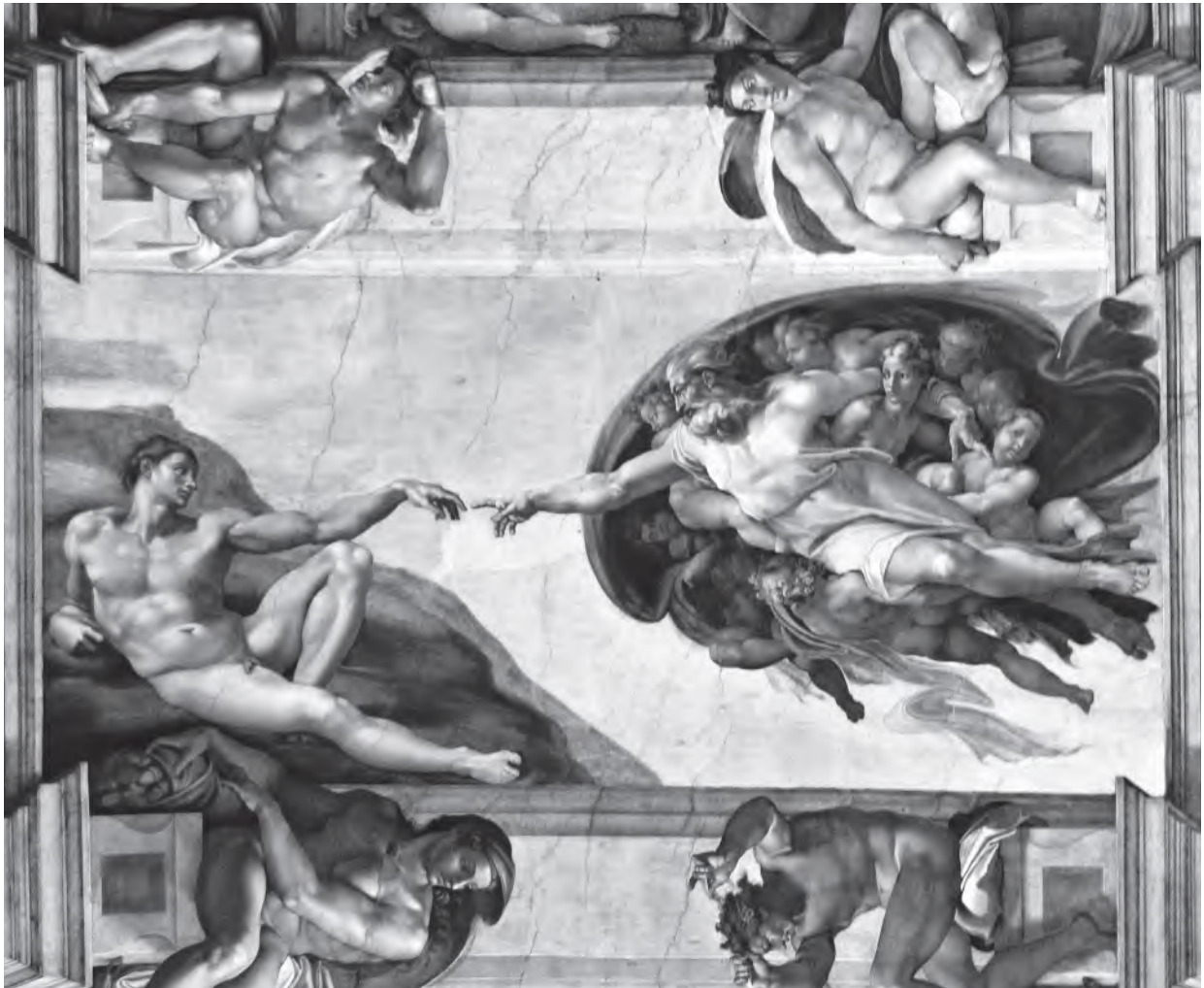

ถ้ำอัลตามิรา

ถ้ำลาสโค

งานวาดเส้นเป็นศิลปกรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มีมาตั้งแต่โบราณกาลนับย้อนหลังไปไม่น้อยกว่า 17,000 ปี เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสมอง มีความคิด และสติปัญญา สามารถแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดได้ มนุษย์จึงต้องมีวิธีการแสดงออกตามโครงสร้างทางธรรมชาติ มนุษย์ได้ใช้วิธีการขีดเขียน ลากเส้นให้เกิดร่องรอยเป็นภาพเป็นสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมาย เพื่อจุดประสงค์ต่างๆ เช่น แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด การติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เป็นเครื่องหมายแสดงความเชื่อ, ข้อตกลง, สัญญาณ ข่าวดสาร ฯลฯ

The Creation of Adam ผลงานเขียน Fresco ของไมเคิลแองเจโล

ในสมัยกลาง ศิลปินยุโรปใช้วิธีการวาดเส้นเป็นต้นแบบในการเขียนภาพเฟรสโก (Fresco : ภาพผนังปูนเปียก) คือการเขียนภาพพระบายสีในขณะที่โบกปูนลงผนังและยังไม่แห้งสนิท เพื่อให้เนื้อสีซึมลงไปเป็นเนื้อเดียวกับปูนทำให้ภาพเขียนนั้นคงทนอยู่ได้นาน ภาพร่างลายเส้นของศิลปินในอดีตมากมายเช่น ไมเคิลแองเจโล, ลีโอนาร์โด ดา วินชี ปัจจุบันกลายเป็นผลงานศิลปะที่ทรงคุณค่าไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าศิลปะแขนงอื่นๆ ของพวกเขา

งานวาดเส้นของ ลีโอนาโด ดาร์ วินชี

ในศตวรรษที่ 15 ศิลปินยอมรับว่าการวาดเส้นเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเสนอความคิดของตนและยังช่วยให้ศิลปินสามารถศึกษาและพัฒนาด้านศิลปะได้อย่างต่อเนื่อง การวาดเส้นจึงเป็นขั้นตอนสำคัญของศิลปะทั้งหมด และยังได้รับการยอมรับอีกว่า งานวาดเส้นสามารถสร้างความงามโดยตัวของมันเองได้ ดังเช่นผลงานภาพร่างลายเส้นสำหรับการเขียนเฟรสโกของไมเคิลแองเจโล และลีโอนาโด ดา วินชี

ในศตวรรษที่ 17 เรมบรัน (Rembrandt Van Rijn) ได้แสดงออกทางการวาดเส้นอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผลงานวาดเส้นของเขาถูกยอมรับว่ามีคุณค่าในเชิงวิจิตรศิลป์ โดยตัวของมันเอง นอกเหนือจากงานจิตรกรรม

โกยา (Francisco Goya) ศิลปินมีชื่อเสียงในศตวรรษที่ 18 กล่าวว่า “บางครั้งความคิด และจินตนาการของศิลปินก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมากจนไม่อาจจะรอคอยเพื่อตระเตรียมวัสดุในการสร้างสรรค์ได้ ในขณะที่วิธีการวาดเส้นสะดวกและรวดเร็วกว่า และสามารถสร้างสรรค์ให้เป็นผลงานศิลปะที่สมบูรณ์ได้” ทำให้ศิลปินยุคต่อมา มิได้ละเลยผลงานวาดเส้นของตน เช่นในยุคของเดอกาส (Degas) ได้นำเอาสีชอล์คมาสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้นจนเป็นที่เลื่องชื่อ วินเซนต์ แวนโก๊ะ (Vincent Van Gogh) สร้างสรรค์ผลงานวาดเส้นที่ทรงคุณค่าไว้ถึงกว่า 800 ภาพ ในช่วงชีวิตของเขา

ผลงานวาดเส้นของ ฟรานซิสโก โกยา

ผลงานวาดเส้นของ วินเซนต์ แวนโก๊ะท์

ในประเทศไทย งานวาดเส้น มักจะถูกจัดให้อยู่ในภาคการศึกษา ชั้นพื้นฐาน โดยเน้นไปที่การฝึกฝน ด้านฝีมือและความชำนาญในเชิงช่าง ทำให้ศิลปินส่วนใหญ่มองข้ามคุณค่าทางสุนทรียภาพของงานวาดเส้นไป ศิลปินมักจะทำงานวาดเส้น เพื่อจุดประสงค์อื่นมากกว่าจะให้ เป็นผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ เช่น เพื่อเป็น ภาพร่างของงานศิลปะในแขนงต่าง ๆ หรือเพื่อแก้ปัญหา และทดลองค้นคว้า แนวคิดก่อนลงมือทำจริง ในบางครั้งก็เป็นไปเพื่อทดลองวัสดุ ตรวจสอบความคิด และความรู้สึกของศิลปิน และเพื่อเพิ่มและพัฒนาความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่กำลังจะสร้างสรรค์

ผลงานวาดเส้นของ อนันต์ ประภาส

ศิลปินได้ใช้ภาพวาดเส้นในเชิง “ร่าง” ความคิดอย่างคร่าว ๆ เพื่อทดลองหาความลงตัว และมักจะเก็บผลงานวาดเส้นของตนไว้เบื้องหลังภาพที่เสร็จสมบูรณ์ มักไม่ค่อยจะนำเสนอ “ภาพร่างความคิด” ต่อสาธารณชน ทำให้งานวาดเส้นไม่ค่อยเป็นที่นิยมนัก จะมีอยู่บ้างก็เป็นบางท่านที่นำเสนอผลงานวาดเส้น ออกสู่สายตาประชาชนในฐานะผลงานวิจิตรศิลป์ เช่น อังคาร กัลยาณพงศ์, ชวง มุลพิณิจ, ชลูด นิ่มเสมอ, ประเทือง เอมเจริญ, ถวัลย์ ดัชนี, เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ งานวาดเส้นจึงคล้ายกับว่าจะ เป็นเพียงผลพลอยได้ จากความคิดของศิลปินเท่านั้น สำหรับศิลปินท่านอื่น ๆ ในประเทศไทย เราอาจจะได้เห็นผลงานในภาค วาดเส้นบ้างเป็นครั้งคราว แต่เป็นการนำเสนอในลักษณะ “ภาพร่าง” หรือ “การทดลอง” เสียเป็นส่วนใหญ่ หรืออาจจะมีกรรวมตัวกันนำเสนอผลงานวาดเส้นบ้างก็เป็นเพียงปรากฏการณ์ชั่วคราวครั้งชั่วคราวเท่านั้น ไม่ได้มีการดำเนินการกันอย่างต่อเนื่อง

ผลงานวาดเส้นของ อังคาร กัลยาณพงศ์

ผลงานวาดเส้นของ ประเทือง เอมเจริญ

ประเทือง เอมเจริญ ศิลปินแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า “ในการทำงานศิลปะตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้ใช้การวาดเส้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ธรรมชาติและสร้างลักษณะเฉพาะตน นอกจากนั้น การวาดเส้น ยังเป็นจุดของการก่อให้เกิดสมาธิ การวาดเส้นจึงเปรียบเสมือนกุญแจที่จะไขไปสู่กระบวนการแห่งความงามของศิลปะที่ง่ายและตรงที่สุด การฝึกฝนงานวาดเส้นจะต้องพยายามกระทำอย่างต่อเนื่องโดยตลอด ตา มือ และจิตใจจะต้องสัมพันธ์กันเป็นสมาธิ การวาดเส้นควรดำเนินตัวเองไปอย่างอิสระ โดยไม่มีการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ก่อน ทั้งในด้านรูปแบบและการแสดงออก และเมื่อใดที่เราารู้สึกได้ถึงพลังที่ผ่านเข้าสู่เส้น จิตใจของเราจะพบกับความอิสระเบิกบาน ในขณะนั้น เราจะได้สัมผัสกับความงามของศิลปะ และสามารถสร้างสรรค์ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด”

ปัจจุบันมีการทำงานบนคอมพิวเตอร์กันแล้ว โดยใช้เส้นลากบนโปรแกรมคอมพิวเตอร์แล้วบันทึกใส่แผ่นดิสก์ไว้ เหล่านี้ถือว่ามีวิวัฒนาการของการวาดเส้นมาโดยตลอด

วากเส้นเพื่ออะไร

1. เพื่อแสดงออก, เป็นการถ่ายทอดทางอารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการของมนุษย์
2. เพื่อเป็นการสื่อสาร เป็นสัญลักษณ์, เครื่องหมาย, ภาษา
3. เพื่อบันทึกข้อเท็จจริง, ข้อมูล, ประสบการณ์, ประวัติศาสตร์ของมนุษย์
4. เพื่อเตรียมการ, ทดลอง, ทำแบบร่างสำหรับงานศิลปะและงานออกแบบ
5. เพื่อปลูก และพัฒนาความคิดที่เป็นสาระต่อการสร้างสรรค์, พัฒนาจิต, สมาธิ, ความสัมพันธ์ระหว่างกายและจิตขณะปฏิบัติการ
6. เพื่อศึกษาธรรมชาติ ชีวิต ความสัมพันธ์กลมกลืน และขัดแย้งในสาระแห่งธรรมชาติ เป็นการเก็บเกี่ยวประสบการณ์วิธีหนึ่ง
7. เป็นพื้นฐานในการศึกษาศิลปะ เพิ่มพูนความชำนาญ เพื่อเสริมทักษะในการแสดงออกทางศิลปะ
8. เป็นเครื่องช่วยในการศึกษาวิชาการทุกแขนง
9. เพื่อตัวของมันเอง โดยความตั้งใจของศิลปินที่สร้างสรรค์ให้งานวาดเส้นเป็นศิลปกรรมที่สมบูรณ์แบบโดยตัวของมันเอง ไม่ต้องอิงกับวัตถุประสงค์อื่น

วากเส้นให้อะไรแก่เราบ้าง

การวาดเส้นเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ภายในของผู้สร้างออกมาเป็นภาพ เป็นการถ่ายทอดของจิตวิญญาณ อารมณ์ ความรู้สึก สร้างสมาธิและสามารถใช้บำบัดอาการทางจิตได้ด้วย

การวาดเส้นจะเป็นตัวการช่วยพัฒนาการรู้สึกสัมผัสกับวัตถุต่างๆ ช่วยเพิ่มจิตสำนึกต่อโลกทัศน์ภายนอก ช่วยฝึกและพัฒนาประสาทสัมผัสภายนอก (ความจริงตามตาเห็น) และประสาทสัมผัสภายใน (ความจริงแท้โดยสาระแห่งจิต) การวาดเส้นจะเป็นเครื่องมือนำประสบการณ์เหล่านี้มาสู่ผู้ปฏิบัติ ทำให้รู้จักและเข้าใจโลกต่อแง่หนึ่ง ฝึกให้มีการตอบสนองที่ฉับพลัน ทำให้รู้จักสร้างสิ่งที่มีความหมายขึ้นโดยรู้จักเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้รู้จักตัวเอง และเป็นคนมีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนั้นการวาดเส้นยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาไปสู่ความชำนาญในศิลปะแขนงต่างๆ อีกด้วย

รูปแบบของงานวาดเส้น

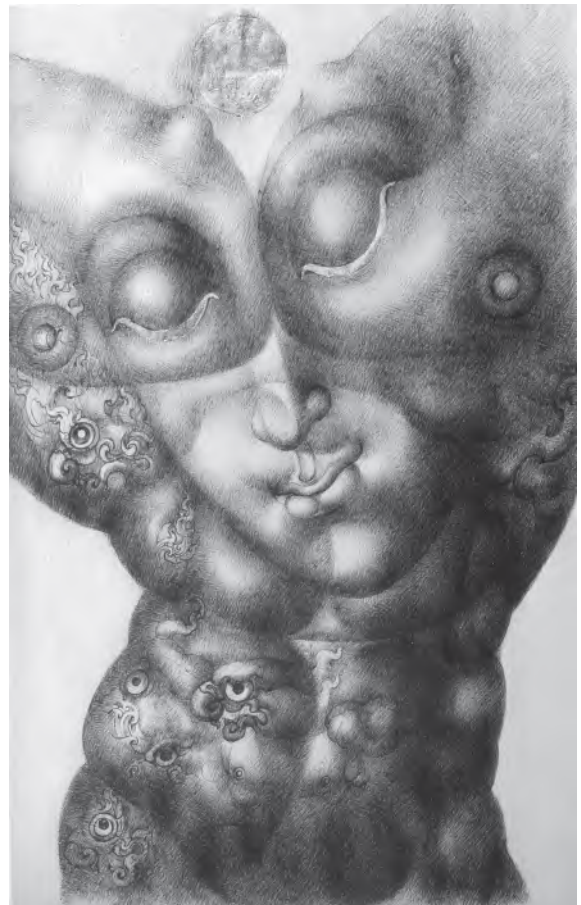
การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้น เมื่อศิลปินก้าวพ้นจากการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วย่อมมีความต้องการสร้างสรรค์ผลงานให้มีลักษณะเป็นเฉพาะตัว รูปแบบของผลงานวาดเส้นจึงมีหลากหลายตามการสร้างสรรค์ของศิลปิน เราสามารถแบ่งผลงานวาดเส้นออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆ ได้ดังนี้

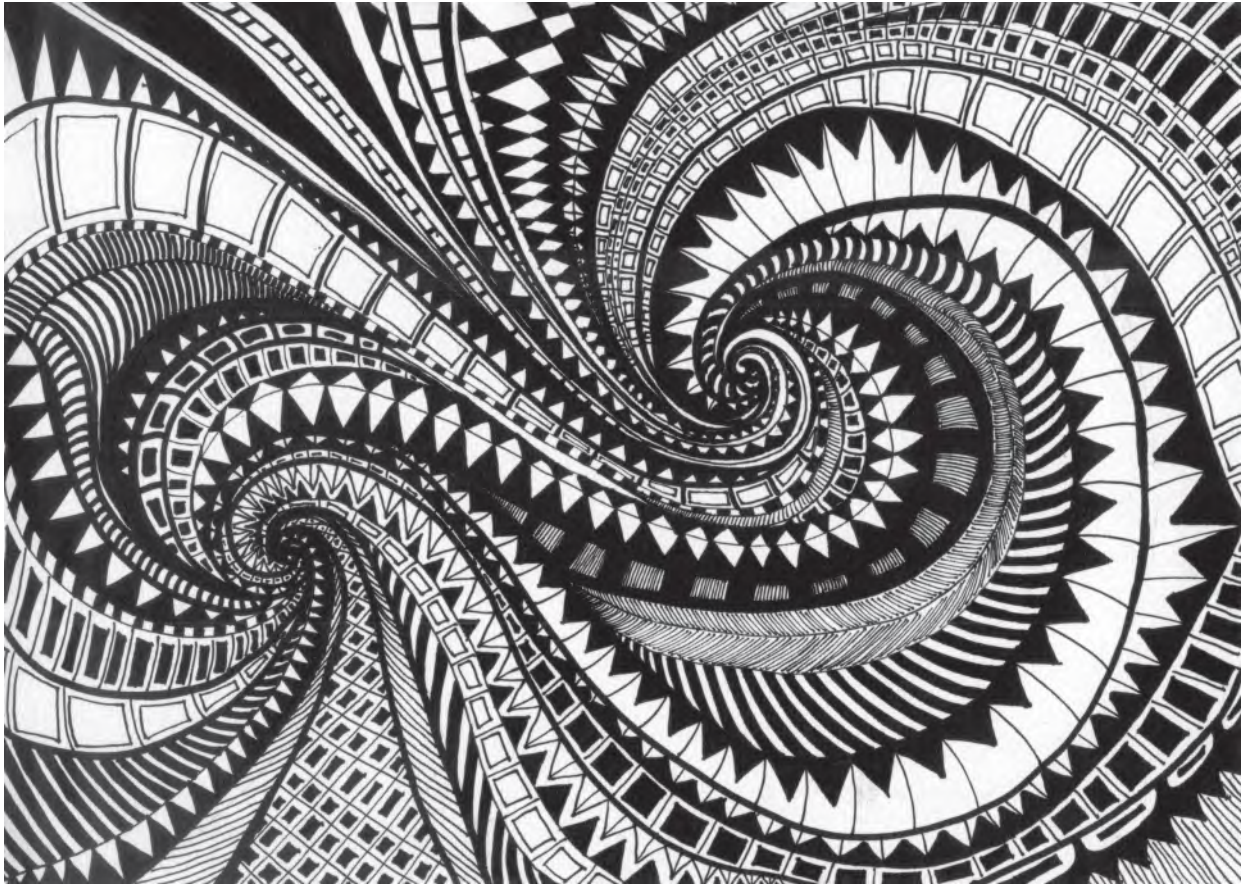
ผลงานวาดเส้นแนวเหมือนจริงของ อนันต์ ประภาส

2.Surrealistic Drawing แบบเหนือจริง เป็นภาพที่เกิดจากการสร้างสรรค์โดยนำรูปทรงที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาดัดแปลงโดยการ ตัดทอน บิดพลิ้ว หรือเพิ่มเติมความคิดสร้างสรรค์เข้าไป เพื่อให้เกิดรูปทรงใหม่ๆ ที่ดูแล้วสวยงามแปลกตา และสามารถแสดงถึงจินตนาการที่เหนือความเป็นจริงของศิลปินได้ เช่น เรื่องเกี่ยวกับ นรก สวรรค์ และเรื่องความคิดฝัน ศิลปินสามารถสร้างรูปทรงให้บิดเบี้ยวผิดเพี้ยนและสร้างน้ำหนักแสงเงาได้เองตามต้องการโดยมีต้องกังวลถึงความถูกต้องตามตาเห็น ผลงานเหล่านี้จะถูกยกย่องเมื่อมันสามารถทำให้ผู้ดูเกิดอารมณ์คล้อยตาม เกิดจินตนาการคิดฝันไปตามภาพที่ปรากฏ

1.Realistic Drawing แบบเหมือนจริง คือ การวาดเส้นเพื่อศึกษาหรือบันทึกสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเช่นตึกรามบ้านช่อง ต้นไม้ใบหญ้า ผู้คน ทิวทัศน์ ดอกไม้ สถานที่สำคัญ ฯลฯ โดยเป็นการวาดตามตาเห็น พยายามคัดลอกให้เหมือนจริงที่สุด ถ่ายทอดความงามออกมาให้มากที่สุด เป็นรูปแบบของการวาดเส้นที่เคารพธรรมชาติ ศิลปินจะถูกยกย่องเมื่อเขาสามารถถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ออกมาได้อย่างเหมือนจริงที่สุด

ผลงานวาดเส้นแนวเหนือจริงของ ถวัลย์ ดัชนี

ผลงานวาดเส้นแนวนามธรรมของ Natalie Pendigrast

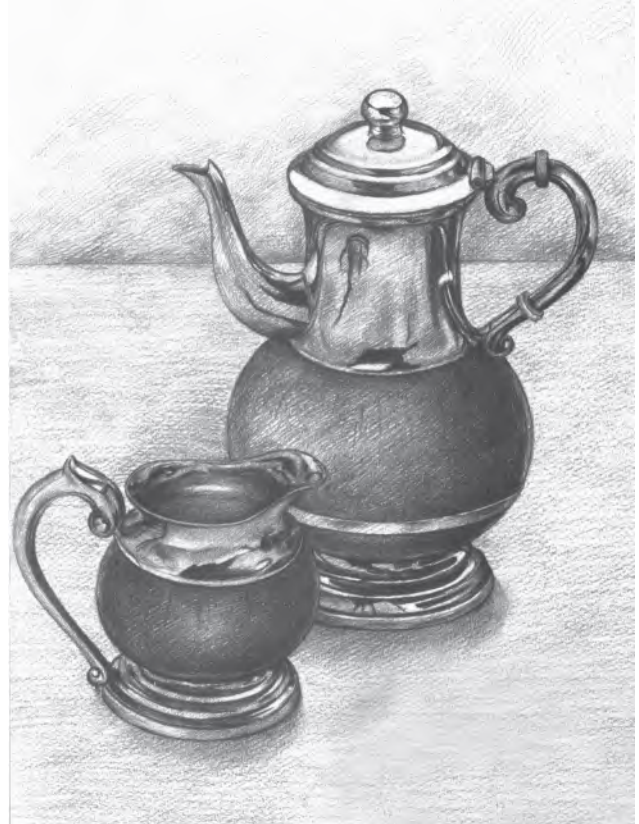
3. Abstract Drawing แบบนามธรรม เมื่อศิลปินมีความรู้ความสามารถและทักษะในด้านการเขียนภาพแบบเหมือนจริงแล้ว ก็มักจะสนใจที่จะบิดพลิ้วผลงานของตนออกจากกฎเกณฑ์ เพื่อแสวงหาแนวทางการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ การบิดเบือน ตัดทอน ต่อเติมนั้น นับว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งของการสร้างสรรค์ศิลปะนามธรรม (Abstract) หากแต่การบิดพลิ้วนั้นยังจงใจให้มีรูปทรงที่สื่อสารเรื่องราวได้อยู่ และเพียงสอดแทรกจินตนาการเพิ่มเติมเข้าไป ผลงานนั้นก็ยังคงนับว่าอยู่ในขั้นเหมือนจริง (Surrealistic) ต่อเมื่อศิลปินได้ละทิ้งรูปทรงตามธรรมชาติที่สื่อความหมายได้แล้วหันมาใช้รูปทรงที่ไม่มีเรื่องราวเป็นสัญลักษณ์แทนความรู้สึกในการแสดงออก เช่นรูปทรงเรขาคณิต หรือรูปทรงที่ไม่มีความหมาย มาจัดวางสร้างสรรค์ให้เกิดความงามอย่างสมบูรณ์โดยตัวของมันเอง นั่นคือรูปแบบของศิลปะนามธรรม

ประเภทของงานวาดเส้น

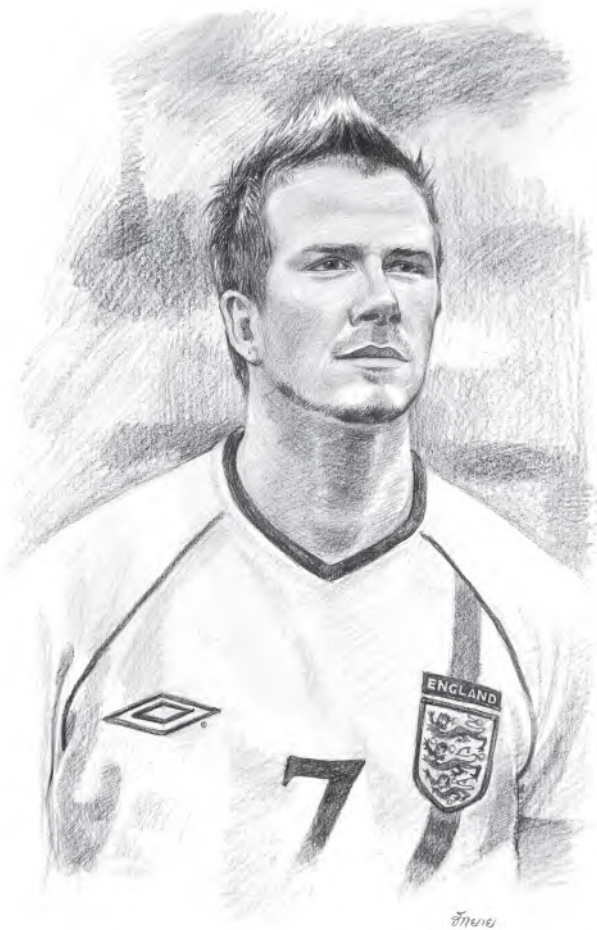
การแบ่งประเภทของงานวาดเส้น นักวิชาการด้านศิลปะอาจให้ความหมายและประเภทไว้แตกต่างกัน ในที่นี้ขอแบ่งประเภทของการวาดเส้นจากพื้นฐานในการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

1. หุ่นนิ่ง (Still Life)

ภาพ Still Life หรือที่เรียกว่าภาพหุ่นนิ่ง เป็นภาพของสิ่งที่ไม่เคลื่อนที่ไม่ได้ ผู้วาดจะเป็นผู้นำมาจัดวางให้ได้มุมมอง องค์ประกอบ มิติ และน้ำหนักแสงเงาที่สวยงาม การวาดภาพหุ่นนิ่งเหมาะสำหรับการฝึกหัดของผู้ที่เริ่มศึกษาใหม่ ๆ ทำให้ไม่ต้องกังวลเรื่องของการเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนที่ของวัตถุ

ผลงานวาดเส้นหุ่นนิ่งของ สุภาพร สุขประเสริฐ

ผลงานวาดเส้นภาพคนเหมือนของ ปุณณภาพ บุญเกิด

คนเหมือน (Portrait)

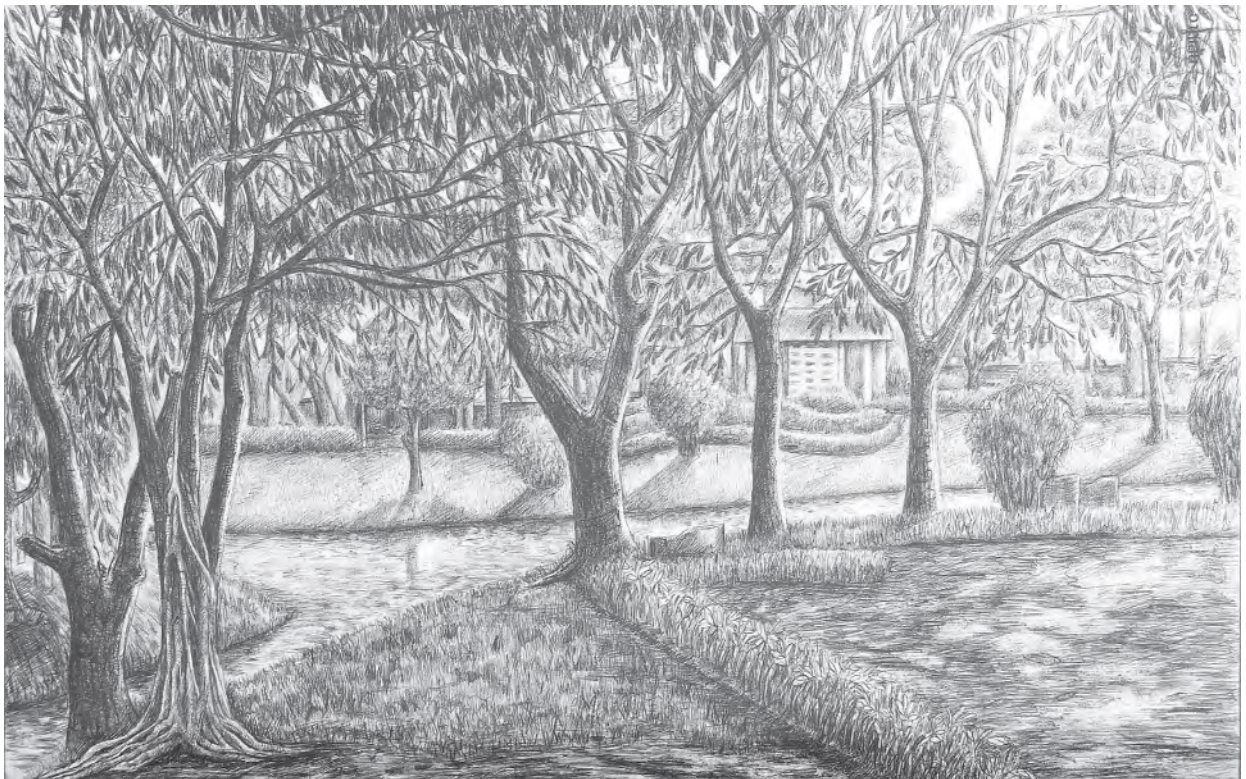
ภาพคนเหมือนคือภาพที่ถ่ายทอดความเหมือนของใบหน้ามนุษย์ ภาพคนเหมือนอาจเป็นภาพทั้งตัวหรือจากศีรษะถึงช่วงอก หรือแค่ส่วนศีรษะเท่านั้นก็ได้ โดยมุ่งที่จะแสดงออกถึงลักษณะทางกายภาพโดยส่วนรวม เช่น ใบหน้า คอ ลำตัว และแขนของแบบพยายามจับลักษณะเด่นและความเหมือนของแบบออกมาให้ได้ แล้วใช้เทคนิคการวาดเส้นสร้างน้ำหนักแสงเงา มิติของใบหน้า ผม ตา จมูก ปาก เสื้อผ้า และบรรยากาศเพื่อนำเสนอความเป็นบุคคลผู้นั้นออกมาให้ได้มากที่สุด

3.คนเต็มตัว (Figure)

การวาดภาพคนเต็มตัว นับเป็นภาพเขียนที่ยากที่สุด เพราะจะต้องศึกษาจนเข้าใจถึงโครงสร้างของกระดูกและกล้ามเนื้อเป็นอย่างดี ประกอบกับความแม่นยำและการประสานกันของสายตากับมือ ภาพคนเต็มตัวมีจุดเด่นอยู่ที่โครงสร้างทั้งหมดตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า ในลักษณะท่าทางต่างๆ คุณค่าความงามของภาพอยู่ที่สัดส่วน น้ำหนักแสงเงา การเน้นให้เห็นกล้ามเนื้อส่วนเว้า ส่วนโค้งอย่างเหมาะสม รวมไปถึงการจัดท่าทางของแบบ

ผลงานวาดเส้นภาพคนเหมือนของปุ่นณภพ บุญเกตุ

4.ทิวทัศน์ (Landscape)

ภาพทิวทัศน์เป็นภาพที่วาดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่พบเห็น เช่น ภาพท้องนา ภูเขา บ้านเรือน ฯลฯ แสดงบรรยากาศที่สวยงาม แสดงแสงเงาที่ตกกระทบและระยะใกล้ไกลตามสภาพที่เป็นจริง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ภาพภูมิทัศน์ ภาพทิวทัศน์แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ภาพทิวทัศน์บก (Landscape) ภาพทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง (Structural Landscape) และภาพทิวทัศน์ทะเล (Seascape)

บทที่ 2 : องค์ประกอบของการวาดเส้น

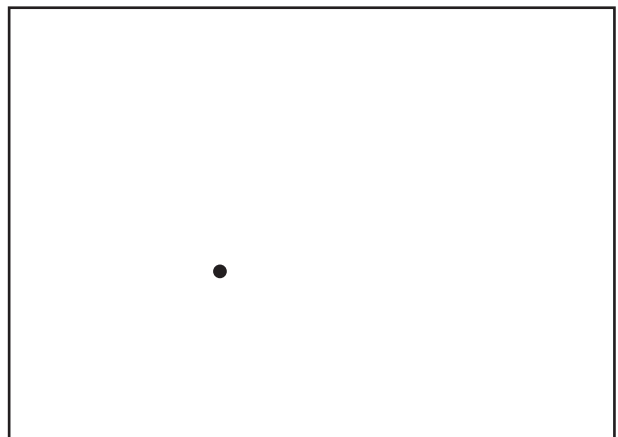
จุด (Point)

จุดคือทัศนธาตุเบื้องต้นของศิลปะ ด้วยวิวัฒนาการในปัจจุบันเราสามารถวัดความกว้าง-ยาวของจุดได้ แต่ในงานทัศนศิลป์ถือว่าจุดมีมิติเป็นศูนย์ ไม่มีความกว้าง ความยาว ความลึก เป็นสิ่งที่เล็กที่สุดในการสร้างรูปทรงในงานศิลปะ

จุดไม่มีความหมายในตัวของมันเอง แต่เมื่อจุดไปอยู่ในที่ว่างก็จะเกิดความหมายขึ้นทันที

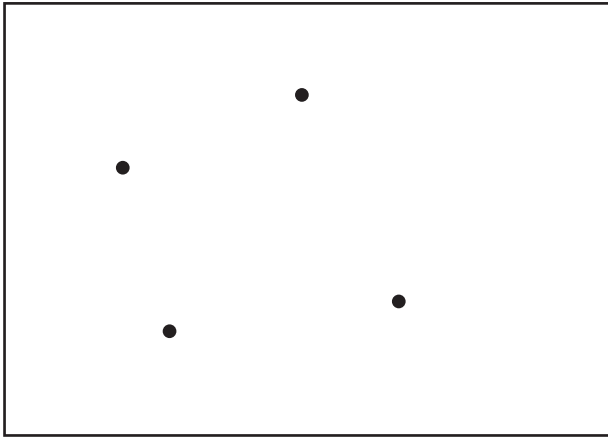

(A)

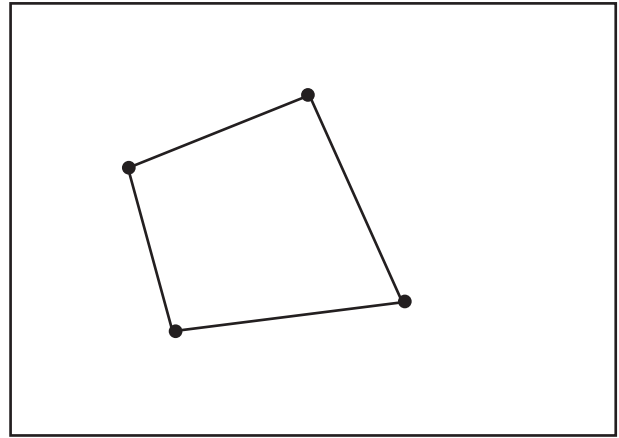

(B)

ตัวอย่างที่ 1 ภาพ A คือพื้นที่ว่างเปล่าไม่มีความหมาย ภาพ B เมื่อจุดอยู่บนพื้นที่ว่างเปล่า จุดและพื้นที่ว่างจะทำปฏิกิริยากัน และทำให้ภาพเกิดความหมายขึ้นทันที

©

©

ตัวอย่างที่ 2 เมื่อจุดมีจำนวนมากขึ้น จุดและพื้นที่ว่างก็จะทำปฏิกิริยากันและมีผลทำให้ภาพมีความหมายมากขึ้น จุดในภาพ C มีผลต่อสายตาของผู้ดูให้เกิดเส้นสมมุติขึ้น กลายเป็นรูปร่างดังในภาพ D ดังนั้น จากภาพ A ซึ่งเป็นพื้นที่ว่างเปล่าก็จะมีคามหมายขึ้นทันที เพียงเริ่มต้นจุดลงไปเท่านั้น

เพียงใช้จุดอย่างเดียว ศิลปินก็สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ เพราะการเรียงตัวของจุดจะทำให้เกิดแนวของเส้นซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความเป็นรูปร่าง รูปทรง และการวางจุดในลักษณะถี่ - ห่าง ต่างกันก็จะทำให้เกิดน้ำหนักอ่อนแก่ แสงเงา ระยะ และมีมิติขึ้นได้

ผลงานของ จอร์จ ปีแอร์ เซอร์วาร์ด แสดงเทคนิคการใช้จุดสร้างน้ำหนักและมีมิติ